

De ene drachtplant is de andere niet

Kweekvormen zorgen

In een eerder artikel (Bijenhouden 2013 nr 1) schreef de auteur over onderlinge verschillen tussen drachtplanten en de betekenis daarvan voor de voeding van bijen en de honingproductie. Hier noemt hij nog enkele andere aspecten waarop we bedacht moeten zijn, vooral bij de aankoop van bomen, planten of zaad van veronderstelde drachtplanten.

Cor Vonk Noordegraaf

Een beetje relativeren

Er zijn de afgelopen jaren verschillende rapporten verschenen waarin de betekenis van honingbijen voor het voortbestaan van planten benadrukt is. Om de belangen van de honingbijen en dus de imkerij te verdedigen mag je de zaken best scherp stellen en moet je soms wel eens een beetje overdrijven. Bedenk wel dat deze notities vanuit de hoek van de imkerij komen of van daaruit ingegeven zijn. Maar we moeten als imkers ook realistisch blijven. De meesten houden bijen als hobby, uit interesse en niet in de eerste plaats omdat ze de bestuiving van planten willen bevorderen. Deze rol van honingbijen kan bij veel planten ook door andere insecten zoals wilde bijen, hommels en zweefvliegen worden overgenomen. Als het gaat over economisch belangrijke gewassen, dus ook bepaalde groepen drachtplanten, zit de plantenveredeling niet stil. Er wordt geselecteerd op economisch gewenste eigenschappen. Soms verandert dat het bestuivingsplaatje.

Koolzaad, appel, peer

Bij veel koolzaadrassen is het niet nodig om er bijen bij te zetten voor de bestuiving. Ze leveren ook zonder bijenvolken een goede zaadproductie. Dat wil niet zeggen dat bijen daarop geen positieve invloed hebben, maar ze zijn niet beslist noodzakelijk. Voor de dracht is koolzaad natuurlijk heel aantrekkelijk.

In de commerciële fruitteelt worden rijen bestuiverbomen aangeplant om verzekerd te zijn van voldoende aanbod van stuifmeel. Bij appel bijvoorbeeld bestuiven Jonagold en Elstar elkaar. Bij de Conference-peer daarentegen is geen bestuiving nodig.

Soms is er zelfs teveel bestuiving. Reden voor sommige fruittelers om geen bijenvolken in hun boomgaard te willen omdat ze anders te veel moeten dunnen. Kortom, de betekenis van bestuiving door honingbijen kan ook te zwaar worden aangezet.

Verschillen tussen soorten en rassen

Bij vermelding van drachtplanten wordt soms alleen de Nederlandse genus(=geslachts)naam genoemd, als linde, wilg, esdoorn, of de Latijnse genusnaam Tilia, Salix, Acer. Er zijn plantengeslachten waarvan alle soorten tot de drachtplanten gerekend kunnen worden, maar dat is lang niet altijd het geval. Vaak omvat een geslacht soorten die een goede dracht kunnen geven, terwijl andere soorten van hetzelfde geslacht een veel mindere of geen enkele bijdrage leveren. Verschil-

1. *Acer pseudoplatanus* - foto National Education Network UK
2. Spaanse Aak - foto Frank Moens
3. *Robinia pseudoacacia* - foto Frank Moens

voor verrassingen

lende esdoornsoorten (*Acer*) zijn onbelangrijk in vergelijking met de gewone esdoorn (*A. pseudoplatanus*) en de Spaanse aak (*A. campestre*). Oorzaken voor deze verschillen kunnen zijn de mate van bloei en mindere nectarproductie, of de gepubliceerde nectarwaarde geldt in een ander klimaat dan het onze. Dit laatste zie je bijvoorbeeld bij *Robinia pseudoacacia*, een boom uit zuidelijker streken. Ook bij dopheide (*Erica sp.*) bestaat er tussen de soorten verschil in nectar- en pollenproductie. Bij het geslacht *Cotoneaster* is bij ons eigenlijk alleen de soort *C. horizontalis* als een goede drachtplant bekend. Daarom is het belangrijk dat je vóór aankoop goed nagaat welke soort of ras je moet kiezen om verzekerd te zijn van een goede dracht.

Bij de aanschaf van planten voor de tuin of openbaar groen gaat het nagenoeg altijd om kweekvormen (rassen of cultivars) die door veredeling verkregen zijn. Hierbij is de vermelding van de cultivarnaam nodig omdat er tussen de cultivars onderling grote verschillen bestaan in bijenbezoek. Meestal moet de oorzaak gezocht worden in onderling verschil in nectar- of pollenproductie, maar vaak ook is de precieze reden niet bekend. Stel je dus vooraf goed op de hoogte welke cultivars je moet hebben om een bijdrage te kunnen leveren aan de dracht.

Nu bestaat er bij sierplanten maar weinig informatie over de verschillen tussen cultivars als drachtplant. Daarom is het belangrijk om op dagen dat bijen goed vliegen regelmatig een bezoek te brengen aan sortimentstuinen en de namen te noteren van cultivars die druk bevoegen worden.

Bij sierplanten waarbij enkel- en dubbelbloemige rassen voorkomen, is duidelijk dat de dubbelbloemige rassen afvallen doordat daarbij de meeldraden (deels) kroonbladen worden. Daardoor produceren ze nauwelijks of geen pollen.

Stuifmeelloze planten

Bij komkommers zijn er mannelijk steriele rassen ontwikkeld. Eigenlijk zijn het rassen die uitsluitend vrouwelijke bloemen dragen. Dit is gedaan omdat de consument zaadloze komkommers wenst en deze rassen zonder bestuiving vruchten vormen. Voordat deze rassen er waren, werden bij de teelt ervan bestuivende insecten geweerd om zaadvorming te voorkomen.

Liefhebbers van lelies of zij die met de teelt daarvan te maken hebben, weten dat leliepollen vervelende vlekken geeft. Het gevolg is dat er mensen zijn die om deze reden geen lelies kopen. Vandaar dat kwekers proberen stuifmeelloze, dus mannelijk steriele rassen te ontwikkelen. De eerste zijn al verkrijgbaar.

Zonnebloemen staan de laatste jaren sterk in de belangstelling en zijn vooral in de nazomer goede drachtplanten. Bij de teelt geldt soms dat je een ras wilt met bloemen die geen stuifmeel hebben, ook vanwege risico op vlekken, of dat je juist rassen wilt die wél stuifmeel hebben en waar je zaad van kunt winnen. Soms kan stuifmeel van planten een allergische reactie geven. Let daarom bij aanschaf van zaad en bollen van sierplanten goed op de beschrijving van het ras en of ze stuifmeel produceren. ●

4

5

6

4. *Cotoneaster horizontalis* - foto Johan de Vries

5. *Cotoneaster dammeri* - foto Hans van der Post

6. Zonnebloem - foto Kees van Heemert